

Sökande

Preem Aktiebolag, 556072-6977
112 80 Stockholm

Ombud: [REDACTED]
Alrutz' Advokatbyrå AB
Box 7493
103 92 Stockholm

SAKEN

Ansökan om tillstånd för framtida drift av Preemraff Lysekil med genomförda utbyggnader enligt ROCC-projektet; nu fråga om dispens enligt 1 kap. 16 § industriutsläppsförordningen (2013:250)

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen meddelar - med stöd av 1 kap. 16 § industriutsläppsförordningen (2013:250) och med giltighet under tiden den 1 juli 2020 till och med den 30 juni 2021 - Preem AB dispens från det begränsningsvärde för utsläpp av stoft till luft från regeneratoren i processen för katalytisk krackning som följer av BAT 25 (tabell 5) i Kommissionens genomförandebeslut av den 9 oktober 2014 om fastställande av BAT-slutsatser för raffinering av olja och gas, i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/75/EU om industriutsläpp (2014/738/EU).

Som villkor för dispensen gäller att stofthalten i utgående rökgaser från den katalytiska krackerns regenerering som riktvärde inte får överstiga 75 mg/Nm³ torr gas som månadsmedelvärde.

Meddelad dispens ska gälla utan hinder av att denna dom inte vunnit laga kraft.

BAKGRUND

Preem AB driver raffinaderiet Preemraff Lysekil vid Brofjorden, ungefär 10 km norr om centrala Lysekil. Vänersborgs tingsrätt, mark- och miljödomstolen, lämnade den 9 november 2018 Preem AB tillstånd till befintlig och utökad verksamhet vid Preemraff Lysekil. Domen har överklagats och är under handläggning i Mark- och miljööverdomstolens mål M 11730-18.

I målet meddelade mark- och miljödomstolen i dom den 16 mars 2018 Preem AB dispens från det begränsningsvärde för utsläpp av stoft till luft från regeneratoren i processen för katalytisk krackning som följer av BAT 25 (tabell 5) i Kommissionens genomförandebeslut av den 9 oktober 2014 om fastställande av BAT-slutsatser för raffinering av olja och gas, i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/75/EU om industriutsläpp (2014/738/EU). Dispensen gäller till och med den 30 juni 2020. Som villkor för dispensen gäller att stofthalten i utgående rökgaser från den katalytiska krackerns regenerering som riktvärde inte får överstiga 75 mg/Nm³ torr gas som månadsmedelvärde.

Preem AB har nu yrkat att meddelad dispens ska förlängas med ett år till och med den 30 juni 2021.

ANSÖKAN

Preem AB har yrkat

- att bolaget, med bibehållet begränsningsvärde som villkor, beviljas förlängd dispens under tidsperioden den 1 juli 2020 till och med den 30 juni 2021, från utsläppsvärdet avseende stoft i BAT 25 (tabell 5), samt
- att dispensbeslutet får tas i anspråk även om det inte har vunnit laga kraft (verkställighetsförordnande).

Preem AB har anfört bl.a. följande till utveckling av sin talan.

Europeiska kommissionen har beslutat om slutsatser om bästa tillgängliga teknik (s.k. BAT-slutsatser) för raffinering av olja och gas. Slutsatserna har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning (EUT) den 28 oktober 2014 och ska enligt

1 kap. 8 § IUF följas senast den dag som inträffar fyra år efter slutsatsernas offentliggörande, dvs. den 28 oktober 2018. Bolaget har erhållit dispens från utsläppsvärdet för stoft till luft (BAT 25, tabell 5) avseende den katalytiska krackern (FCC). Dispensen har giltighet t.o.m. den 30 juni 2020. Som villkor under dispenstiden gäller att stoffhalten från den katalytiska krackerns regenerering som riktvärde inte får överstiga 75 mg/Nm³ torr gas som månadsmedelvärde.

BAT 25 (tabell 5) anger att BAT-AEL (Associated Emission Level) för utsläpp av stoft till luft från en befintlig regenerator i processen för katalytisk krackning är 10 - 50 mg/Nm³. Av 1 kap. 8 § IUF följer att utsläppsvärden i BAT-slutsatser ska innehållas under normala driftförhållanden.

Enligt 1 kap. 16 § IUF får dispens från ett utsläppsvärde i en BAT-slutsats medges om

1. det med hänsyn till var den anläggning som verksamheten bedrivs på ligger geografiskt, anläggningens tekniska egenskaper eller de lokala miljöförhållandena skulle medföra oproportionerligt höga kostnader jämfört med miljönyttan att följa begränsningsvärdet, och
2. dispensen förenas med ett villkor om att i stället följa ett mindre strängt begränsningsvärde.

Stoftemissioner från FCC kommer från den katalysator som används i processen för att åstadkomma krackning av avsvavlad vakuumgasolja. I anläggningens regenerator regenereras ett katalysatorflöde av ca 20 ton/minut. Tunga kolväten som har fastnat på katalysatorn bränns av med hjälp av luft som också håller katalysatorn fluidiserad. Rökgaserna som lämnar den fluidiserade bädden innehåller katalysatorpartiklar som sedan skiljs av i regenerators cykloner.

Med anledning bl.a. av industriutsläppsbestämmelserna och BAT-slutsatserna för raffinaderier har Preem AB med början redan 2014 vidtagit en rad åtgärder för att minska halten stoft från FCC. Till 2016 hade halten minskat till ca 80 - 90 mg/Nm³.

För att komma ner i nivåer som motsvarar BAT genomfördes under det första halvåret 2017 ytterligare ett antal åtgärder. En s.k. RegenMax Baffle installerades i regeneratoren. Syftet med detta var att minska medryckningen av katalysatorpartiklar från katalysatorbädden till regeneratorycklonerna. Vidare byttes samtliga regeneratoryckloner ut och designen modifierades för att uppnå maximal prestanda. I september 2017 byttes dessutom hotgas-filtrets keramiska filterstavar ut mot mer robusta filterstavar av sintrad metall.

Stoftutsläpp FCC månadsmedel mg/Nm³

	2014	2015	2016	2017	2018
Jan	156	164	79	87	77
Feb	190	164	79	89	80
mars	73	130	87	87	68
april	217	128	90	02	70
Maj	208	130	79	03	69
juni	208	130	82	82	73
juli	220	89	86	84	65
Aug	253	96	77	92	63
sept	213	101	87	79	70
Okt	190	110	73	72	68
Nov	186	86	90	77	71
Dec	186	86	88	81	70
Årsmedel	192	118	83	83	70

Anläggningen har idag fyra systemdelar för stoftavskiljning.

1. RegenMax Baffle: Syftar till att minska medryckningen av katalysatorpartiklar från den fluidiserade bädden till regeneratorycklonernas inlopp.
2. Regeneratoryckloner 1:a och 2:a steg: Fyra par med två cykloner kopplade i serie med syfte att återföra katalysatorpartiklar till den fluidiserade bädden.
3. Tredjestegsseparator: Ett kärl med 45 stycken små cykloner som med hjälp av hög hastighet klarar att avskilja mindre partiklar jämfört med regeneratorycklonerna.
4. Hotgas-filter: Består av filterpatroner av sintrad metall som filtrerar tredjestegets underflowgaser dvs. den gasmängd som innehåller stoftet som tredjestegsseparatorn har separerat från rökgasströmmen. Den filtrerade gasen från filtret återförs sedan till rökgasledningen.

KBR (Kellogg Brown & Root), licensgivare för anläggningen, är ett mycket välrenommerat företag. Ovan nämnda installationer föregicks av KBR:s tester i pilotskala. KBR har garanterat att bolaget, med RegenMax Baffle installerat, ska nå ned i stoftutsläpp till $<50 \text{ mg/Nm}^3$, förutsatt att övrig stoftavskiljningsutrustning i rök-gasset fungerar enligt design. Förväntad halt var 30 - 35 mg/Nm^3 . Bolaget kunde alltså på goda grunder förvänta sig att de genomförda åtgärderna skulle resultera i stofthalter som innehöll BAT-slutsatsens krav.

Redan före installationen av RegenMax Baffle fanns angivna BAT-tekniker, både primära (nötningsbeständig katalysator och vätgas-behandlad råvara med låg svavelhalt) och sekundära (flerstegs-cyklonavskiljare, även kallad tredjestegsseparator), installerade. Dessutom finns ett filter med bakåtblåsningsfunktion installerat (ett s.k. hotgas-filter). Kostnaderna för 2017 års åtgärder uppgick till ca 40 Mkr.

De undersökningar som beskrevs i 2017 års dispensansökan har genomförts enligt plan.

Drifhändelser, felsökningar och testkörningar efter REV174 visade tecken på att tredjestegsseparatorns prestanda var lägre än normalt och förväntat. Bolaget lade därför in ett driftstopp på FCC i mars 2018 (16 dagar från matning ur till matning in), primärt för att inspektera tredjestegsseparatorn och utföra eventuella reparationer, men också för att inspektera 1:a stegs- och 2:a stegscyklonerna i regeneratoren (totalt fyra par) i konvertern och annan utrustning i rök-gasset.

Man fann och åtgärdade en mindre skada i tredjestegsseparatorn som bedömdes kunna vara orsak till försämrad prestanda. Ytterligare åtgärder som utfördes som en del i felsökningsarbetet var att kalibrera om stoftanalysatorn och att utföra diverse tester för att verifiera massbalansen kring avskiljningsstegen i rök-gasset.

Året efter utfördes följande undersökningar och åtgärder:

- Scanning- och tracerstudie. Studien syftade till att verifiera bäddnivåerna i regeneratoren och dess cykloner med hjälp av gammascanning samt att, med hjälp av en radioaktiv isotop (tracer), utreda om flödesprofilen in till och i de fyra cyklonparen var jämn.

- Ytterligare stoftmätningar med DGE och Clean Air.
- Fortsatta testkörningar i felsöknings syfte.

Under REV19 utfördes följande inspektioner:

- Utökad omfattning av processinspektioner på regenerators-cyklonerna (ett cyklonpar demonterades för mer noggrann inspektion) och avskiljarecykloner.
- Processinspektion av tredjestegsseparatorn.
- Efter inspektionerna utfördes följande åtgärder:
  - Reparation av spruckna flänsar på övre och nedre ångdistributor i strippersektionen.
  - Reparation av nozzlar på alla tre luftgriddar i regeneratoren.
  - Utbytt expansionsbälg i tredjestegsseparatorn.
  - Reparation av en svetsskarv på den övre tubplattan i tredjestegsseparatorn.

Efter REV19 har FCC inte varit i drift. Orsaken till detta är att den anläggning (HPU/ICR) som producerar matningen (avsvavlad VGO) är under reparation p.g.a. sprickbildning.

Det innebär att det, efter genomförda undersökningar och åtgärder, inte har varit möjligt att göra någon uppföljande mätning avseende stoftutsläppet. Mätning och uppföljning kommer att kunna göras först när anläggningen är igång igen. Förhoppningen är att nivån 40 - 45 mg/Nm³ ska uppnås, och i så fall krävs ingen förlängd dispens. Om BAT-nivån emellertid inte innehålls måste åtgärder övervägas.

Under det första kvartalet 2016 genomförde KBR en studie med syfte att identifiera möjliga alternativ för att ytterligare minska stoftutsläppet från FCC. Sex olika tekniker jämfördes och utvärderades i fråga om utsläppsnivåer och investeringskostnad (material och installation). Därutöver har flera andra parametrar, som exempelvis utrymmesbehov, installationskomplexitet samt miljö- och säkerhetsaspekter, beaktats för att bedöma om teknologin är lämplig att installera på den befintliga FCC-anläggningen. Resultatet av denna studie utmynnade i beslutet att installera Regen-Max Baffle.

Utreda tekniker med förväntade kostnader och prestanda

<i>Typ av teknik</i>	<i>Utsläppsgaranti (mg/Nm³)</i>	<i>MSEK</i>
ESP (2-fälts)	<25	50
Våtgasskrubber	<50 (förväntat 15)	75
Påsfilter	<10	95
Tredjestegsfilter	<10	140
Compact Flow Back Filter (finns inte längre på marknaden)	<10	65
Full Flow Flue Gas Filter	<10	90

För det fall åtgärder behöver övervägas så är installation av ett s.k. Full Flow Flue Gas Filter det som bedöms mest aktuellt. Ett sådant reningssteg ger utsläppsvärden ned mot 10 mg/Nm³. Kostnaden uppgår dock till mellan 90 - 200 Mkr. Rimligheten i en sådan investering är inte given, och Preem behöver tid för att utreda även denna.

Bedömningen är att FCC kommer att kunna startas upp tidigast i april 2020. Stabil drift, och därmed tillförlitliga mätvärden, beräknas uppnås efter några månader (ungefär i början av november).

Behovsutredningen bör kunna vara färdig till årsskiftet 2020/2021, något som sammanfaller med tidpunkten för att till mark- och miljödomstolen ge in provotidsredovisning avseende stoft från FCC (utredningsvillkor 5 i mark- och miljödomstolens deldom den 9 november 2018, mål nr M 4708-16, jfr. domstolens beslut om anstånd den 28 januari 2020). Detta bedöms ge samordningsvinster och därmed vara fördelaktigt.

En dispens i enlighet med ansökan (till halvårsskiftet 2021) ger bolaget ett rimligt handlingsutrymme kring fortsatt utredning, antingen med fokus på åtgärdens rimlighet eller med fokus på projektering inför åtgärd (varvid i så fall en ytterligare förlängning av dispensen kommer att krävas).

Till ansökan 2017 bifogades en promemoria rörande raffinaderiets påverkan på partikelhalterna. Av promemorian framgår att skillnaden mellan de två alternativen (installation av ytterligare reningssteg respektive förevarande situation utan åtgärder)

kan uppskattas till ett haltbidrag om $0,1 \text{ pg/m}^3$, och att det inte går att fastställa någon påverkan på hälsoeffekter till följd av denna skillnad.

Bolagets tidplan i fråga om att utreda stoftutsläppet från FCC har blivit rubbad av ovan nämnda icke-planerade driftstopp. Det kommer därför inte vara möjligt för bolaget att färdigställa planerade utredningar och åtgärder till halvårsskiftet 2020. Med beaktande av detta, av kostnaden för redan vidtagna åtgärder, och av den begränsade miljönytta som följer av en omedelbar installation av alternativa ytterligare reningssteg, anser bolaget att det med hänsyn till anläggningens geografiska läge, dess tekniska egenskaper och de lokala miljöförhållandena, enligt 2 kap. 7 § miljöbalken och 1 kap. 16 § IUF är rimligt att förlänga den meddelade dispensen med ett år.

INKOMNA YTTRANDEN

Naturvårdsverket har medgett yrkandet om dispens och att dispensen ska gälla utan hinder av att den inte vunnit laga kraft, men motsatt sig att dispensen ska gälla fram till och med den 30 juni 2021 och att det begränsningsvärde som ska gälla som villkor under dispensen ska föreskrivas som ett riktvärde. Naturvårdsverket har yrkat att dispensen istället ska gälla fram till och med den 31 december 2020 och att följande villkor ska gälla under dispensen.

Som villkor för dispensen gäller att stofthalten i utgående rökgaser från den katalytiska krackerns regenerering inte får överstiga 75 mg/Nm^3 torr gas som månadsmedelvärde.

Naturvårdsverket har anfört bl.a. följande till utveckling av sin talan.

Det är fråga om en ny dispens som avses gälla efter det att den dispens som mark- och miljödomstolen meddelade den 16 mars 2018 upphör. Mot bakgrund av att bolaget har yrkat att det av mark- och miljödomstolen beslutade begränsningsvärdet ska gälla för den ansökta dispensen tolkar Naturvårdsverket att bolagets yrkande innebär att begränsningsvärdet ska gälla som riktvärde.

Dispens från skyldighet att följa ett begränsningsvärde enligt 1 kap. 8 § industriutsläppsförordningen får ges om det med hänsyn till var anläggningen ligger geografiskt, anläggningens tekniska egenskaper eller de lokala miljöförhållandena skulle medföra oproportionerligt höga kostnader jämfört med miljönyttan av att följa begränsningsvärdet (1 kap. 16 § industriutsläppsförordningen). Det är bolaget som har att visa att det finns förutsättning att bevilja dispens. Bolaget har inte anfört några omständigheter som visar att det med hänsyn till anläggningens geografiska läge eller de lokala miljöförhållandena finns förutsättning att bevilja dispens.

För att klara begränsningsvärdet har bolaget installerat en RegenMax Baffle. Enligt bolaget har det erhållit garantier om att stoftutsläppen ska nå ner till $<50 \text{ mg/Nm}^3$ med RegenMax Baffle installerad, förutsatt att övrig stoftavskiljningsutrustning i rökgasset fungerar enligt design, och att den förväntade halten är 30-35 mg/Nm^3 . Mot bakgrund av att tredjestegsseparatorns prestanda var lägre än normalt och vad som var förväntat lade bolaget in ett driftsstopp på den katalytiska krackern (FCC) i mars 2018 vid vilket bl.a. en mindre skada i tredjestegsseparatorn åtgärdades. Bolaget hade sedan ett revisionsstopp 2019, varvid ytterligare inspektioner och åtgärder vidtogs, och efter detta har FCC inte varit i drift. Orsaken till detta är att anläggningen som producerar matningen är under reparation p.g.a. sprickbildning. Detta innebär, enligt bolaget, att det i nuläget är oklart vilken effekt som genomförda åtgärder och undersökningar har haft på stoftutsläppet. Bolagets förhoppning är att begränsningsvärdet ska kunna innehållas, vilket skulle innebära att det inte krävs någon förlängd dispens. Bolaget bedömer att FCC kommer att kunna startas upp tidigast i april 2020 och att tillförlitliga mätvärden kommer att kunna uppnås först i början av november 2020.

Naturvårdsverket kan inte tolka detta på annat sätt än att det med den installerade utrustningen, efter de vidtagna åtgärderna och undersökningarna, kan komma att finnas förutsättning att innehålla begränsningsvärdet i BAT-slutsatsen under den senare delen av 2020. Mot bakgrund av detta anser Naturvårdsverket att det med hänsyn till anläggningens tekniska egenskaper skulle medföra oproportionerligt höga kostnader jämfört med miljönyttan att följa begränsningsvärdet innan dess och att

det därmed finns skäl för dispens fram till och med denna tidpunkt. Naturvårdsverkets bedömning är därför att en dispens till och med den 31 december 2020 kan beviljas.

Av detta följer att Naturvårdsverket bedömer att bolaget inte har visat att förutsättningar för dispens föreligger efter denna tidpunkt. Bolaget har redogjort för ett antal olika alternativ som skulle kunna bli aktuella för det fall att det skulle visa sig att den installerade reningen inte klarar begränsningsvärdet. Naturvårdsverket anser att det är positivt att bolaget redan nu förbereder sig på ett sådant scenario men anser inte att en dispens kan beviljas med hänvisning till att ett begränsningsvärde eventuellt inte kommer kunna följas. Det kan även noteras att en tidsbegränsning enligt bolagets yrkande skulle kunna innebära att en dispens beviljas under en period om ca åtta månader (början av november 2020 - den 30 juni 2021) trots att det under denna period finns förutsättningar för bolaget att innehålla begränsningsvärdet. Vad bolaget anfört i denna del får istället läggas till grund för bedömningen av en eventuell framtida ansökan om dispens.

Av 1 kap. 16 § industriutsläppsförordningen följer att en dispens ska förenas med ett villkor om att istället för det begränsningsvärde som följer av BAT-slutsatsen följa ett mindre strängt begränsningsvärde. Naturvårdsverket har inget att invända mot att 75 mg/Nm^3 torr gas som månadsmedelvärde förskrivs som begränsningsvärde under dispensen. Däremot anser Naturvårdsverket att begränsningsvärdet inte ska gälla som riktvärde. Enligt praxis ska riktvärden utmönstras som villkor, utom vid anläggningsverksamhet som ska pågå under en begränsad tid. Naturvårdsverket anser inte att det i målet finns sådana särskilda omständigheter som gör att det finns skäl att föreskriva begränsningsvärdet som riktvärde. Naturvårdsverkets uppfattning är dessutom att i de fall en dispens beviljas ska det begränsningsvärde som gäller istället som utgångspunkt överensstämna med det begränsningsvärde för vilket det söks dispens från. Begränsningsvärdet i BAT 25 (tabell 5) är inte utformat som ett riktvärde. Naturvårdsverket motsätter sig därmed bolagets yrkande att det begränsningsvärde som ska gälla som villkor under dispens ska gälla som ett riktvärde.

Naturvårdsverket har inga invändningar mot bolagets yrkande att dispensen ska gälla utan hinder av att den inte vunnit laga kraft.

Sammanfattningsvis anser Naturvårdsverket att bolagets yrkande om dispens ska medges, utom såvitt avser när den ska upphöra och att villkoret ska gälla som riktvärde, och att mark- och miljödomstolen i dessa delar istället ska besluta enligt Naturvårdsverkets yrkande.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län har tillstyrkt att Preem AB medges förnyad dispens från BAT 25 i BAT-slutsatserna för raffinering av olja och gas, som längst till den 30 juni 2021 och att dispensbeslutet får tas i anspråk även om det inte vunnit laga kraft. Länsstyrelsen har yrkat att följande villkor ska gälla fram till utgången av den 30 juni 2021.

- a) Att stofthalten i utgående rökgaser från den katalytiska krackerns regenerering får som riktvärde inte överstiga 75mg/Nm^3 torr gas (månadsmedelvärde).
- b) Att Preem AB under perioden fram till dispensen upphör att gälla ska utreda möjligheten att nå till den lägre gränsen för BAT-AEL som är 10mg/Nm^3 . Alternativa tekniker, möjligheter på platsen samt kostnader ska redovisas i utredning som ska lämnas in till mark- och miljödomstolen senast den 31 december 2020.

Länsstyrelsen har anfört bl.a. följande till utveckling av sin talan.

Av 1 kap. 16 § 1 IUF följer att i det enskilda fallet, får dispens ges från skyldigheten att följa ett begränsningsvärde enligt 1 kap. 8 §, om det med hänsyn till var anläggningen ligger geografiskt, anläggningens tekniska egenskaper eller de lokala miljöförhållandena skulle medföra oproportionerligt höga kostnader jämfört med miljönyttan av att följa begränsningsvärdet. Dispens får endast ges om en bedömning visar att ett uppfyllande av utsläppsvärdet i BAT-AEL skulle leda till orimligt höga kostnader jämfört med miljövinster. Möjligheterna till dispens enligt IUF är mer begränsade än de undantag från kravet på BMT som kan ges enligt 2 kap. 7 § miljöbalken. Verksamhetsutövaren ska visa att förutsättningar för dispens föreligger. Kostnaderna samt minskningen av miljöpåverkan för det fall BAT-slutsatsen uppfylls jämfört med det fall som dispensansökan avser, bör redovisas.

Preem AB har vidtagit betydande åtgärder för att komma till rätta med problemet. Samtidigt är stoftutsläppet stort och även betydande i ett regionalt perspektiv. Preem AB bör medges ett års utökad dispens, för att kunna mäta, och för att kunna fortsätta utreda inför inlämnande av redovisningen. Länsstyrelsen anser att utredningen ska fokusera på att nå BAT-intervallets nedre gräns, alltså 10 mg/Nm³. Eftersom domen den 9 november 2018 är inhiberad bör mark- och miljödomstolen besluta om utredning i dispensärendet.

Hälsopåverkan av stoftutsläppet om inga ytterligare åtgärder görs behöver utredas mer, bl.a. vilken hälsopåverkan innehållet av finpartikulärt stoft kan ha. Det är rimligt att medge tid för Preem AB att verifiera halterna efter uppstart samt utreda att ytterligare sänka halterna. En dispens, utifrån redovisade uppgifter, kan medges till utgången den 30 juni 2021. Nuvarande villkor och formulering bör gälla fram till dess, dvs. undantag vid onormal drift bör inte medges.

Lysekil-Munkedals Naturskyddsförening har yrkat att förlängd dispens inte ska medges. Föreningen har anfört bl.a. följande till utveckling av sin talan.

Preem AB har haft god tid, över fem år, för att installera lämplig stoftrening. En dispens om förlängning har redan medgetts. Nu ansöks om ytterligare en förlängning. Raffinaderiet haft tillräckligt med tid för att vidta nödvändiga åtgärder såsom lagstiftningen anger.

Bolaget har redovisat att raffinaderiets huvudsakliga utsläpp av stoft, ca 86 ton per år, är från krackeranläggningen (FCC). Åtgärder för att begränsa stoftutsläppen från denna anläggning är således befogade.

Redovisade haltbidrag bygger inte på att mätningar har gjorts runt raffinaderiet. Istället bygger bolaget sina påståenden på beräkningar. Dessa beräkningar säger förstås ingenting om vad som släpps ut eller var det hamnar. Raffinaderiet har inte redovisat samtliga utsläpp av stoft. Bland annat har inte de omfattande utsläppen från olika fackelskorstenar uppmätts. Ingen vet således hur mycket farligt stoft som drabbar närboende och natur. Stoft och sot innehåller 1000-tals obehagliga ämnen.

Hjärt-kärl- och lungsjukdomar samt olika cancerformer m.m. är några allvarliga olägenheter som redovisats i forskningsrapporter. Barn är extra känsliga för stoftutsläpp. Fackling och dess stoftutsläpp ingår i Industriutsläppsförordningen. Allt som ingår vid katalytisk krackning bör ingå i begreppet BAT. Åtgärder bör således vidtas för att kraftigt begränsa raffinaderiets samtliga stoftutsläpp.

Preem AB anger som skäl för sin dispensansökan anläggningens geografiska läge, dess tekniska egenskaper och de lokala miljöförhållandena. Dock har bolaget inte redovisat varför dessa skäl är berättigade i det här ärendet. Raffinaderiet är lokaliserat i ett ur natursynpunkt ytterst känsligt läge mitt i Bohuslän. Placeringen är i den yttersta skärgården och i en värdefull marin miljö. De lokala och regionala miljöförhållandena har påverkats starkt av raffinaderiet. Inte minst av 50 års betydande utsläpp av svavel, kväveoxider, sot och stoft mm. Samtliga utsläpp av olika ämnen är i gruppen "de tio allra största i Sverige".

Preem AB har svarat följande.

Naturvårdsverket anför att den sökta dispensen endast bör beviljas t.o.m. den 31 december 2020. I ansökan anges att FCC kommer att kunna startas upp tidigast i april 2020. Stabil drift, och därmed tillförlitliga mätvärden, beräknas uppnås efter några månader. På grund av den rådande Corona-pandemin och dess effekter, har bolaget nu dessutom blivit tvunget att skjuta på uppstarten till tidigast i september 2020. Vidare har Preem anført att själva behovsutredningen bör kunna vara färdig till årsskiftet 2020/2021, något som också sammanfaller med tidpunkten för att till mark- och miljödomstolen ge in provotidsredovisning avseende stoft från FCC (utredningsvillkor 5 i mark- och miljödomstolens deldom den 9 november 2018 i förevarande mål, jfr. domstolens beslut om anstånd den 28 januari 2020).

Att överskrida ett utsläppsvärde i en BAT-slutsats är en straffsanktionerad handling på samma sätt som att bryta mot ett villkor eller en bestämmelse i sitt tillstånd (29 kap. 8 § första stycket 4 miljöbalken).

En dispens i enlighet med bolagets ansökan (till halvårsskiftet 2021) ger ett rimligt handlingsutrymme kring fortsatt utredning, antingen med fokus på åtgärdens rimlighet eller med fokus på projektering inför åtgärd. För det fall åtgärd bedöms nödvändig krävs i det läget ytterligare en förlängning av dispensen, varvid en ny ansökan kommer att ges in (tidigaste möjliga tidpunkt för installation av ytterligare reningssteg är vid anläggningsstopp hösten 2022, på grund av leveranstid av utrustning). Med den tidplanen kommer ansökan att kunna resultera i ett beslut innan dispensperioden löper ut.

En dispens i enlighet med Naturvårdsverkets inställning innebär att Preem har att förhålla sig till ett straffsanktionerat begränsningsvärde endast någon månad efter det att tillförlitliga mätvärden har kunnat erhållas och man har fått detaljerad kunskap om utsläppets storlek. Hur en sådan tidplan förhåller sig till en normal handläggningstid vid prövningsmyndigheten framstår som oklart. Det är följaktligen orimligt att dispensen begränsas till den 31 december 2020.

Vad gäller själva utformningen av dispensvillkoret har Preem yrkat en förlängning av det villkor som mark- och miljödomstolen fann lämpligt i dispensbeslutet (del-dom den 16 mars 2018 i förevarande mål). Även länsstyrelsen stod bakom den utformningen, och gör så även nu.

Att ordet riktvärde inte ingår i BAT-slutsatsens utsläppsvärde beror på att BAT-AEL:er utformas enligt en annan konstruktion än vad svenska villkor normalt gör. BAT-AEL:er ska endast innehållas under normal drift, dvs. utsläpp som sker under onormal drift räknas bort från det underlag som sedan konstituerar månadsmedelvärdet enligt BAT-slutsatsen. Kravnivån blir likvärdig med ett riktvärde. En villkorsutformning i enlighet med Naturvårdsverkets förslag innebär således inte, såsom påstås, att begränsningsvärdet i så fall överensstämmer med det begränsningsvärde för vilket det söks dispens från.

Länsstyrelsen anför i sitt yttrande att mark- och miljödomstolen i samband med dispensprövningen ska föreskriva ett utredningsvillkor med ett strängare innehåll än

det som föreskrevs i deldomen den 9 november 2018 i förevarande mål. Preem ifrågasätter om det finns en laglig möjlighet att förena ett dispensbeslut enligt industriutsläppsförordningen (2013:250) med en prøvotid. Preem bestrider yrkandet och anser att den prøvotid med det utredningsvillkor som följer av deldomen (och i förhållande till vilken Preem av mark- och miljödomstolen har beviljats anstånd med inlämnandet av prøvotidsredovisningen t.o.m. den 31 december 2020) ska bestå.

Vad gäller Lysekils-Munkedals Naturskyddsförenings yttrande noterar bolaget föreningens inställning och vill i fråga om stoft från fackling göra tydligt dels att haltbidraget av stoft från hela raffinaderiet till omgivningshalten är litet, men att dessutom mängden stoft från fackling - såväl vid normal drift som vid de enstaka tillfällena då sotande fackling uppstår - endast är en liten del av den totala mängden stoft från raffinaderiet.

DOMSKÄL

Europeiska kommissionen har beslutat om slutsatser om s.k. BAT-slutsatser för raffinering av olja och gas. Vad gäller utsläppsvärdet för stoft till luft (BAT 25, tabell 5) gäller att BAT-AEL (Associated Emission Level) för utsläpp av stoft till luft från en befintlig regenerator i processen för katalytisk krackning är 10 - 50 mg/Nm³. Slutsatserna har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning den 28 oktober 2014 och ska enligt 1 kap. 8 § industriutsläppsförordningen (2013:250) följas senast den dag som inträffar fyra år efter slutsatsernas offentliggörande, d.v.s. den 28 oktober 2018.

Enligt 1 kap. 16 § industriutsläppsförordningen får medges dispens från angivet utsläppsvärde om det med hänsyn till var den anläggning som verksamheten bedrivs på ligger geografiskt, anläggningens tekniska egenskaper eller de lokala miljöförhållandena skulle medföra oproportionerligt höga kostnader jämfört med miljönytta att följa begränsningsvärdet och dispensen förenas med ett villkor om att i stället följa ett mindre strängt begränsningsvärde.

Mark- och miljödomstolen gjorde i deldomen den 16 mars 2018 bedömningen att det med hänsyn till anläggningens tekniska egenskaper skulle medföra oproportionerligt höga kostnader jämfört med miljönyttan att följa begränsningsvärdet redan den 28 oktober 2018. Vad Preem AB nu redovisat får anses ge vid handen att bolaget gjort vad som rimligen kan krävas för att kunna innehålla aktuell BAT-slutsats. Vid sådana förhållanden och då inget annat framkommit än att planerade åtgärder kommer att leda till att begränsningsvärdet framöver måste anses att angivet skäl för dispens alltjämt gäller.

Domstolen konstaterar i likhet med Naturvårdsverket att bolaget inte har redovisat på vilket sätt kriterierna som gäller geografiskt läge och miljömässiga förhållanden är uppfyllda. Länsstyrelsen och Naturskyddsföreningen har också pekat på att utsläppets påverkan på människors hälsa gör att en fortsatt dispens kan ifrågasättas. Enligt länsstyrelsen bör vidare en dispens villkoras av att bolaget utför en utredning av utsläppens faktiska omfattning, spridning och hälsopåverkan. Länsstyrelsen tillstyrker emellertid att nu begärd dispens bifalls, bl.a. mot bakgrund av att bolaget under dispens tiden ges möjlighet att kontrollera och säkert fastställa omfattningen av utsläppen efter genomförda åtgärder.

I ett mål eller ärende om dispens enligt industriutsläppsförordningen torde prövningsmyndigheten vara förhindrad att meddela ett prövotidsuppdrag. Målet/ärendet är i sådana fall begränsat till frågan om dispens. Preem AB:s dispensansökan prövas emellertid nu inom ramen för ett mål som innefattar prövning av befintlig och utökad verksamhet vid raffinaderiet och i vilket frågan om utsläpp till luften av stoft har skjutits upp till senare prövning. Mark- och miljödomstolen är vid sådana förhållanden oförhindrad att förordna om nya utredningsuppdrag. Emellertid gäller att domstolen i domen den 9 november 2018 har ålagt Preem AB att utreda förutsättningarna för att nå ned till ett stofutsläpp på högst 30 mg/Nm³ från den katalytiska krackern. Det får förutsättas att detta prövotidsarbete pågår. Vid sådana förhållanden saknas skäl förordna om nytt utredningsuppdrag. Det förtjänar emellertid anmärkas att en fortsatt dispens, utöver den som nu medges, inte kan påräknas utan ett aktuellt och fullständigt underlag som beskriver de geografiska och miljömässiga

förhållanden som enligt 1 kap 16 § industriutsläppsförordningen ska bedömas vid dispensprövningen.

Mot bakgrund av vad Preem AB får det anses skäligt att medge dispens till halvårskiftet 2021. Det får emellertid samtidigt förutsättas att arbetet bedrivs skyndsamt samt att bolaget bereder sig för att i god tid genomföra de utredningar som krävs för en ev. ytterligare dispensprövning.

Redovisade utsläpp från stoft till luft från regeneratoren i processen för katalytisk krackning ligger i närheten av, och i ett fall 2018 över, yrkat begränsningsvärde. Det finns därför anledning att i villkoret använda en konstruktion med riktvärde. Detta kan inte anses strida mot rådande praxis då en tidsbegränsad dispens uppvisar uppenbara likheter med en provisorisk föreskrift.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (MMD-01)

Överklagande senast den 2 juni 2020

Göran Stenman

I avgörandet har deltagit rådmannen Göran Stenman och tekniska rådet Joen Morales.

Hur man överklagar

Dom i mark- och miljödomstol som första instans

MMD-01

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.